

ПОГОДЖЕНО
Протокол засідання
педагогічної ради ліцею
№ 1 від 29.09.2025р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ліцею
_____Олег КРОЛЬ

**Положення
про запобігання та унеможливлення насильства і жорстокого поводження з
дітьми у Рівненському ліцеї № 23**

Дане Положення регулює питання організації захисту дітей від різних форм насильства та жорстокого поводження в Рівненському ліцеї № 23 Рівненської міської ради.

I. Загальні положення.

1.1. Положення розроблено на основі Законів України «Про освіту», «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про охорону дитинства», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)», постанов Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 658 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статті»; від 01.06.2020 № 585 «Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах», від 28.07.2021 № 775 «Про внесення змін до Порядку забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі дітей, які постраждали від жорстокого поводження», наказів Міністерства освіти та науки України від 02.10.2018 № 1047 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників із іншими органами та службами»; від 28.12.2019 № 1646 «Про деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти» зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 03.02.2020 за № 111/34394 Міністерства соціальної політики України, Міністерства внутрішніх справ України від 13.02.2019 № 369/180 (зареєстрований в Міністерстві юстиції України 02.04.2019 № 333/33304) «Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства», Типової програми унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми, затвердженої Кабінетом Міністрів України «Про затвердження Типової програми унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми» від 4 червня 2025р. № 658.

1.2. Положення визначає єдину систему дій у Рівненському ліцеї № 23, спрямовану на створення безпечного середовища, вільного від будь-яких форм насильства та жорстокого поводження з дітьми.

1.3. Дія цього Положення поширюється на всіх працівників навчального закладу, їхніх батьків або інших законних представників.

1.4. Усі працівники Рівненського ліцею № 23 зобов'язані ознайомитися з цим Положенням про запобігання та протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми та інформацією про захист дітей від усіх форм насильства, зокрема домашнього насильства, експлуатації, цькування, найгірших форм дитячої праці або інших проявів жорстокого поводження з дитиною та неухильно дотримуватися його вимог у своїй діяльності.

II. Мета та завдання Положення.

2.1. Метою Положення є забезпечення функціонування ефективної системи запобігання та протидії насильству, створення у Рівненському ліцеї № 23 нетерпимості до будь-яких проявів жорстокого поводження з дітьми.

2.2. Основними завданнями Положення є:

- запровадження чіткого порядку дій працівників закладу, спрямованих на унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми;
- формування у працівників закладу відповідального ставлення до недопущення насильства та жорстокого поводження з дітьми;
- поширення культури нульової толерантності до насильства та жорстокого поводження з дітьми у всіх сферах діяльності;
- забезпечення оперативного інформування уповноваженого підрозділу органу Національної поліції та служби у справах дітей про випадки вчинення насильства та жорстокого поводження з дітьми;
- формування у працівників відповідального ставлення до обов'язку захищати дітей від насильства та жорстокості;
- забезпечення оперативного інформування уповноважених органів (Національна поліція, служба у справах дітей та сім'ї) про виявлені випадки насильства;
- поширення культури ненасильницької комунікації та поваги до гідності дитини;
- розробку та ухвалення внутрішніх документів, правил поведінки, посадових інструкцій, алгоритмів дій, механізмів повідомлення про випадки насильства, виявлення та реагування на випадки насильства;
- залучення психологічної служби ліцею для ефективної роботи з попередження та виявлення випадків насильства;
- визначення партнерських державних установ, механізмів взаємодії з ними для надання допомоги тим, хто постраждав від насильства, кривдникам та свідкам;
- моніторинг рівня безпеки, комфортності закладу;
- реалізація просвітницьких, профілактичних заходів, які сприяють розвитку особистості та моральному становленню здобувачів освіти, духу співробітництва та партнерства, взаємоповаги, навичок ефективного спілкування, критичного мислення, ненасильницького вирішення конфліктів, управління емоціями та подолання стресових ситуацій;
- інформування батьків про проблему насильства та підтримка батьків тих здобувачів освіти, які зазнали жорстокого поводження та насильства;
- професійна підготовка і навчання педагогічних та інших працівників ліцею (гімназії, закладу) принципів позитивного мислення та підтримки дисципліни ненасильницькими методами, способів попередження агресивної поведінки та проявів насильства, стратегій безпечної поведінки.

III. Основні терміни:

Жорстоке поводження з дітьми – будь-які форми фізичного, психологічного, сексуального або економічного насильства над дитиною, зокрема домашнього насильства, а також будь-які незаконні угоди стосовно дитини, зокрема вербування, переміщення, переховування, передача або одержання дитини, вчинені з метою експлуатації, з використанням обману, шантажу чи уразливого стану дитини.

Насильство – це будь-які навмисні дії одної людини по відношенню до іншої, які порушують її конституційні права й свободи і наносять їй моральну шкоду, шкоду її фізичному чи психічному здоров'ю.

Види насильства:

економічне насильство – форма домашнього насильства, що включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру;

психологічне насильство – форма домашнього насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи;

сексуальне насильство – форма домашнього насильства, що включає будь-які діяння сексуального характеру, вчинені стосовно повнолітньої особи без її згоди або стосовно дитини незалежно від її згоди, або в присутності дитини, примушування до акту сексуального характеру з третьою особою, а також інші правопорушення протистатевої свободи чи статевої недоторканості особи, у тому числі вчинені стосовно дитини або в її присутності;

фізичне насильство – форма домашнього насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру.

Систематичність – вчинення насильства два і більше разів протягом року.

Посадова особа – керівник та працівники ліцею, у тому числі педагогічні працівники, медичні працівники, тренери та інші працівники, які взаємодіють з дітьми.

Насильство (булінг, цькування) – психологічне, фізичне, економічне чи сексуальне насильство, тобто будь-яке умисне діяння (дія або бездіяльність), у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, яке систематично вчиняється особою стосовно дитини, з якою вони є учасниками одного колективу, або дитиною стосовно іншого учасника одного колективу та яке

порушує права, свободи, законні інтереси потерпілої особи та/або перешкоджає виконанню нею визначених законодавством обов'язків.

Колектив – група з двох або більше осіб, які об'єднані (організовані) відповідно до законодавства з метою здобуття освіти, тренування, творчості, оздоровлення, відпочинку, лікування тощо та не перебувають між собою у трудових відносинах.

Програма для дитини або іншої особи, яка вчинила насильство, булінг (цькування) – комплекс заходів, що формується на основі результатів оцінки ризиків та спрямований на зміну насильницької поведінки особи, яка вчинила булінг (цькування), формування у неї нової, неагресивної психологічної моделі поведінки у приватних стосунках, відповідального ставлення до своїх вчинків та їх наслідків.

Програма для дитини або іншої особи, яка постраждала від насильства, булінгу (цькування) або стала його свідком – комплекс заходів, спрямованих на позбавлення емоційної залежності, невпевненості у собі та формування у особи, яка постраждала від булінгу (цькування) або стала його свідком, здатності відстоювати власну гідність, захищати свої права у приватних стосунках, у тому числі за допомогою уповноважених органів державної влади, органів місцевого самоврядування.

IV. Основні заходи із запобігання та протидії насильству

4.1. З метою унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми працівниками закладу у роботі з дітьми та молоддю повинно бути забезпечено впровадження таких основних заходів:

- розміщення інформаційних матеріалів (плакатів, буклетів) про види насильства, шляхи захисту та контакти служб допомоги на стендах та на офіційному сайті закладу;
- проведення оцінки ризиків насильства в освітньому середовищі ліцею та вжиття заходів для їх мінімізації;
- врахування ризиків насильства під час прийому на роботу працівників, зокрема проведення співбесід та перевірок відповідно до законодавства;
- заповнення форми первинного повідомлення про підозру на випадок насильства щодо дитини (Додаток 1);
- ведення обліку повідомлень про випадки насильства у Журналі реєстрації внутрішніх інцидентів (Додаток 2);
- проведення анонімних опитувань серед вихованців для моніторингу психологічного клімату в колективах (Додаток 3).
- розміщення на веб-сайті ліцею форми заяви про випадки цькування (Додаток 4).

4.2. Заходи із виявлення та реагування:

- створення доступних та безпечних каналів для повідомлення про випадки насильства (схемка довіри, електронна пошта, контактний телефон відповідальної особи);
- забезпечення негайного та оперативного реагування на кожне повідомлення (заяву, скаргу) про насильство.
- створення Комісії з виявлення та реагування на факти насильства та жорстокого поводження з дітьми.

4.3. Заходи з навчання та підвищення обізнаності:

- організація навчальних тренінгів для педагогічних працівників з питань розпізнавання ознак насильства, методів ненасильницького спілкування та надання першої психологічної допомоги
- проведення інформаційних занять для вихованців щодо їхніх прав, способів захисту та безпечної поведінки, а також поваги та необхідності дотримування прав інших учасників освітнього процесу;
- залучення батьків до просвітницьких заходів (батьківські збори, семінари, розповсюдження інформаційних матеріалів).

V. Повноваження та відповідальність

5.1. Директор ліцею:

- затверджує Положення про запобігання і протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми в закладі освіти з урахуванням Типової програми унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми та Порядку реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми, затверджених Кабінетом Міністрів України,
- забезпечує його оприлюднення, обов'язкове ознайомлення з ним працівників закладу та здійснює контроль за його виконанням;
- призначає відповідальну особу за координацію роботи із запобігання та протидії насильству;
- розглядає усні та письмові заяви (скарги, повідомлення) про випадки насильства або жорстокого поводження з дитиною в закладі освіти протягом однієї доби з моменту надходження;
- у разі виявлення ознак насильства або жорстокого поводження невідкладно повідомляє про це батьків, інших законних представників дитини;
- інформує у разі виявлення ознак насильства або жорстокого поводження, невідкладно (не пізніше однієї доби) уповноважений підрозділ Національної поліції та службу у справах дітей та сім'ї;
- у разі звернення (усного чи письмового) щодо випадку цькування, координує роботу Комісії з виявлення та реагування на факти насильства та жорстокого поводження з дітьми згідно з алгоритмом (Додаток 5);
- організовує проведення навчальних та профілактичних заходів для дітей, батьків та працівників;- взаємодіє з іншими суб'єктами соціальної роботи для комплексного реагування на випадки насильства.

5.2. Працівники закладу (педагогічні та інші) зобов'язані:

- у разі виявлення ознак насильства або жорстокого поводження з дитиною, негайно вжити заходів для припинення протиправних дій;
- за потреби надати домедичну допомогу та викликати бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги;
- негайно повідомити про випадок жорстокого поводження директора ліцею(чи відповідальну особу);
- дотримуватися конфіденційності щодо отриманої інформації.

VI. Механізм повідомлення про випадки насильства та реагування

6.1. Ліцей забезпечує функціонування різних способів отримання повідомлень про можливі випадки насильства:

- усні та письмові звернення до директора, відповідальної особи, класних керівників, педагогів, працівників закладу;
- електронні листи на офіційну пошту закладу;
- повідомлення через скриньку довіри (можливо анонімно).

6.2. Усі повідомлення, незалежно від форми подання, реєструються відповідальною особою або директором у Журналі реєстрації внутрішніх інцидентів.

6.3. Директор ліцею розглядає повідомлення протягом однієї доби.

6.4. У разі підтвердження інформації про насильство, директор невідкладно, але не пізніше однієї доби, письмово повідомляє:

- уповноважений підрозділ органу Національної поліції;
- службу у справах дітей за місцем проживання/перебування дитини;
- одного з батьків або законних представників дитини (крім випадків, коли вони є ймовірними кривдниками).

6.5. У разі отримання звернення щодо випадку цькування директор координує роботу Комісії з виявлення та реагування на факти насильства та жорстокого поводження з дітьми з алгоритмом (Додаток 5);

6.6. У разі доведення Комісією з виявлення та реагування на факти насильства та жорстокого поводження з дітьми випадку цькування, директор координує роботу Комісії згідно з Порядком реагування на доведені випадки цькування (Додаток 6).

VII. Вимоги до працівників та політика найму працівників закладу.

7.1. Відповідно до статті 10 Закону України “Про охорону дитинства”, до роботи з дітьми в закладі не допускаються особи, інформацію про яких внесено до Єдиного реєстру осіб, засуджених за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої особи.

7.2. Під час працевлаштування кандидатів на посади, що передбачають контакт з дітьми, проводиться співбесіда, яка може включати питання ситуативного характеру щодо реакції на прояви агресії та жорстокості з метою виявлення схильності до насильницької поведінки.

VIII. Правила безпечної взаємодії з дітьми.

8.1. Працівники закладу повинні уникати фізичного контакту з дитиною, якщо він не є необхідним для освітнього процесу (наприклад, у хореографії, спорті).

8.2. Якщо фізичний контакт є необхідним, він має відбуватися коректно, за згодою дитини (якщо дозволяє вік) та, за можливості, у присутності інших осіб або в приміщенні з вільним доступом.

8.3. Неприпустимою є будь-яка поведінка працівників, що може бути розцінена як приниження, залякування, образа дитини, включно з підвищенням голосу, образливими коментарями чи фізичними покараннями.

IX. Відповідальність осіб, причетних до насильства, жорстокого поводження.

9.1. Особи, які вчинили насильство та/або жорстокість по відношенню до здобувачів освіти притягуються до відповідальності, згідно з чинним законодавством.

9.2. Неповідомлення директором ліцею уповноважених підрозділів органів Національної поліції України про випадки насильства, жорстокості учасника освітнього процесу тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством.

Х. Прикінцеві положення.

10.1. Це положення про унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми Рівненського ліцею № 23 затверджується наказом керівника закладу і є обов'язковими до виконання усіма учасниками освітнього процесу відповідно Типової програми унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми та Порядку реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми, затверджених Кабінетом міністрів України від 4 червня 2025 р. № 658

10.2. Зміни та доповнення до Положення вносяться за наказом директора ліцею.

10.3. Положення оприлюднюється на сайті ліцею.

10.4. Контроль за виконанням цього Положення покладається на директора ліцею.